

«He passat per un passat»

Conxa Torres

Asseguda entremig de l'arena de la platja, com si estigués enmig d'un desert silenciós, les ones xarbotegen fortament trencant les imatges. En aquests moments, comprenc per què el mar inspira poetes, pintors, literats i tants i tants personatges. Al fons del paisatge, com si fos una pintura, es veu passar un petit vaixell, voltat per tres ocells que l'acompanyen fins al port a descarregar la jornada.

Aquella imatge, no sé per què em fa recordar... un dia d'estiu, quan la calor encara no era forta i faltava poc per acabar l'escola; vaig posar a tots els companys d'aquella classe de parets blanquinoses i plenes de pols, la "pigota" amb una agulla de cap, una agulla com les que hauria de fer servir en un futur moltes vegades, per emprovar a les senyores els vestits de la temporada. Després de la meva malifeta em vaig amagar al paller; allí se sentia l'olor a palla fresca, era com ser en un altre indret. El sol entrava per entre les escletxes de les parets de fusta vella, com un polsim misteriós rondava l'estatge, i se'm posava per damunt del vestit dels ocells. Era un vestit de mànega llarga d'un teixit molt fi i delicat, botonat darrera amb un coll petit, al mig una butxaca amb una parelleta d'ocells brodats; era un vestit d'abans, amb el qual ensenyava totes les cuixes petites i grassones.

La fresca que passa em comença a refredar les mans i el rostre, giro el cap seguint el ritme del vent, alçant els ulls veig una nierada d'ocells figurats entre el fons blau del cel un dibuix, col·locat per sobre d'uns alts pins que s'hissen darrera les roques.

Sobre la palla fresca somniava desperta com tants d'altres infants: jo seria una gran princesa d'un país encantat i meravellós.

Veig com una gavina solitària volta pel mig de les ones, pujant i baixant amb el seu vol, anant d'un costat a l'altre com si cerqués quelcom perdut.

Com el meu poble petit i anacoreta enmig de la muntanya, on un dia de la infància, tota una colla de vailets ens vàrem endinsar al bosc, a plegar bolets i per cada bolet que trobàvem s'havia de dir un renec o alguna grolleria grossa.

Un home passeja per la platja tot i anant amb el seu cos ben col·locat a la cavalcadura d'un cavall de pell grisa i negra, amb una llarga cua i cabellera; l'home va vestit d'una manera estranya, duu un anorac vell, gastat, uns pantalons blaus amb una polsina per sobre que li donen un to de torrat, un jersei fosc de llana i un mocador forma part de la seva personalitat, com també la gorra que duu al cap: sembla un bohemí escapat del temps modernista.

Als nou anys sentia parlar d'una guerra, una guerra cruel s'acostava —faltarà el pa, faltarà el pa!— sentia dir a les dones. En un carreró estret i sense sortida, on hi havia una finestra arran de terra, —allò era un bon amagatall— cada dia quan anava a l'estudi hi posava una llesca de pa, perquè quan arribés la guerra no en manqués a casa. Però la guerra esclatà i aleshores vaig anar tot corrent a l'amagatall, ja no hi quedava res, els gats se l'havien menjat, la tristesa penetrà en tot el meu cos, una llàgrima se'm refredà a la cara tot tornant a casa.

Il·lustració de Salvador Alguer.

Dies després vàrem marxar a les rodalies del poble per anar al castell de l'avi, allí les nits eren fosques i llargues, l'estat d'ànim era aixafador, massa hores de silenci entre aquells murs. Una matinada, just a trenc d'alba, vaig veure davallar de la muntanya una poltrada d'animalons blancs bramant; uns crits d'esgarripança deien —els moros!—; un d'aquells animalons blancs se m'acostà, era un home embolicat amb un llençol blanc, ple de fang, un rostre enfosquit, tapat, sé que duia una barba negra, feia cara de bon home, em va donar xocolata; feia molt de temps que no en menjava, ja gairebé no sabia com era el seu gust, després va marxar corrents darrera dels altres, tots ells xisclaven i deien: —“morir España, resucitar Àfrica”—... Aquesta gent tenia gana, dins el poble van devastar totes les cases, tots els rebosts, agafaven tot el bestiar que trobaven: gallines, conills, porcs, cabres..., i els esbocinaven pels carrers menjant-s'ho tot cru, fent baves per tot arreu, deixant sang allí on els queia, sobre la roba, a terra i per les parets on s'eixugaven les mans lliscoses de greix.

Poc temps després tornàrem al poble, ja tot estava en ordre, en passar pel carrer de Sant Pere, enfront la façana de l'Hospital de la Sang, hi havia llençols tots bruts de sang, sang d'un color roig fort, era sang fresca, per allí barrejats es veien troços de carn humana, carn d'un soldat jove, d'una vídua vella... allò m'ofegava i em parilitzà una bona estona. Dies d'angoixa.

Estàvem a quinze quilòmetres del front, moltes vegades se sentien els xiulets de les bombes que passaven per damunt de les nostres teulades, bombes que disparaven els canons antiaeris i que omplien els carrers de metralla, una metralla negra que deixava petjades allí on queia.

Va arribar la restricció, pa groc de moresc, poc i dolent, però en aquells dies tenia gust de glòria, no hi havia res més.

Tres anys sentint xiulets i crits, veient sang, i brutícia... els nacionals al poder i la misèria regnant en els pobles. Famílies perdudes, ferits, pobles abandonats, va ésser el que vaig veure de dalt el carro dels pares quan marxàvem cap a la vall; una mula fastiguejada ens arrossegava amb els mobles que havien quedat, la roba i la tristesa. Un paisatge feréstec i dur, plantes i boscos destrossats com els cors de la gent.

L'home s'allunya platja enllà amb el seu vaixell, ara tinc tot l'Univers als ulls, és un intrús en el meu paisatge, el veig per darrera vegada de cara al mar, com si volgués ensenyar al cavall la ratlla de l'horitzó.

Un poble nou, una gent nova, la vall; una màquina de segona mà, roba per a cosir i dones que volen vestits nous per a la festa major, l'amistat de la família Fontanella, amos d'una granja important.

La mare em portà unes sabates blanques i me les va fer posar, em feien mal, estrenyien, els dits es quedaven emplastrats allí dins; em donà la mà i em prengué amb ella, la casa pairal dels Fontanella era a pocs quilòmetres del poble, una portalada rodona, era la primera cosa que es distingia en passar pel caminal guarnit de flors i d'arbres diferents, però les sabates em feien mal. La porta tenia vidres de colors, la llum del sol estava a la seva disposició; un, dos i tres graons abans d'arribar a la porta que s'obrí sense haver trucat ningú, una dona de malucs amples, sortí amb un vestit negre i un davantal blanc de puntes; l'interior era un palau, escales de marbre que pujaven per la part central de la sala i després deixava anar dos braços laterals; a poc a poc ens va fer pujar aquelles escales, després un llarg passadís ens conduí a la cambra de la senyora de Fontanella, una cambra a mitja llum, tota plena d'estores, velluts, quadres de gent antiga, era una atmosfera espessa. La dona era al llit, ple de cortinatges i fustes; era una dona de cabells pintats, no es volia fer vella, una cara plena de farina, llavis rojos, una ratlla negra li feia de cel·les, havia de ser dolenta amb aquella cara, no parlava, ningú deia res, jo només mirava la cara d'aquella dona... les sabates em feien mal, en fregar-les es va sentir el soroll del xarol, tenia fred.

A poc a poc, surt el sol feble que caracteritza el capvespre, aquest sol dibuixa l'ombra del meu cos entre la sorra bruna del voltant. Tot mirant l'entorn, veig com tres homes s'acosten a una barca i la miren detingudament, la humitat que cau se'm clava als ossos, la pell se m'esborrona, tinc fred.

Una passió de son m'agafava en aquella cambra quan entre els llençols es bellugà la senyora Fontanella, que començà a parlar en veu baixa.

Les ones segueixen remuntant-se, el paisatge segueix igual, no hi ha gent per aquí, dos gossos es barallen per allà al fons.

Cosint amb la màquina de segona mà, darrera uns vidres de balcó de poble, petit i estret amb una barana daurada, el sol entrava fins al fons del passadís il·luminant les sales; per aquells vidres un noi jove em mirava, només em veia l'esquena; amb ell sortia els diumenges i ens escrivíem cartes a mitja setmana, cartes d'amor plenes de faltes, un nou tresor.

La gavina que retorna em diu que és l'hora d'anar-me'n. Caminant sobre les roques retorno a casa, he passat per un passat.

C. T.

1er. Premi Sant Jordi
d'I.F.P. "Vidal i Barraquer"
Tarragona